

**Coordonator
ION GOIAN**

**ENCICLOPEDIA OPERELOR
FUNDAMENTALE
ALE FILOSOFIEI POLITICE.
MODERNITATEA TÂRZIE**

Bucureşti, Editura Institutului de Științe
Politice și Relații Internaționale,
Bucureşti, 2004, 356 p.

DOUĂ SECOLE DE GÂNDIRE POLITICĂ

CRISTI PANTELIMON

Enciclopedia operelor fundamentale ale filosofiei politice este o întreprindere pe cât de temerară pe atât de utilă. Temerară, deoarece, trebuie să spunem chiar dacă nu ne face placere, cultura teoretică românească fugă în general de „aerul tare“ al dimensiunii enciclopedice, mai bine spus, al gândirii politice autentice. După ce a băjbăit în epoca anterioară la picioarele părinților marxism-lenismului, omul teoretic român a îmbrățișat fără rezerve o altă ideologie lansată pe piață pe post de gândire politică (dar gândirea politică autentică a dispărut, avertiza Leo Strauss, înlocuită fiind de ideologie și, vai, câtă dreptate avea!), anume liberalismul. Mai toată lumea „se ocupă“ de gândirea liberală, ceea ce nu e deloc rău în sine, dar e mult prea puțin. Se impunea, de aceea, abordarea cât mai completă a domeniului atât de vast și de fascinant al gândirii politice. Din acest punct de vedere, colectivul de cercetători din cadrul Institutului de Științe Politice și Relații Internaționale, condus de Ion Goian, a pornit la continuarea unei serii anterioare de cercetări asupra operelor celor mai reprezentative ale gândirii politice moderne (un prim volum a apărut deja în 2001 și începe cu Neagoe Basarab și se sfărșește cu Bakunin), volumul de față subînținzând ceea ce Ion Goian numește *modernitatea târzie* a gândirii politice, începând cu Nietzsche și mergând până la Joseph Schumpeter.

Rev. Șt. Pol. Rel. Int., I, 3, p. 121–122, București, 2004.

Sunt trecute în revistă două secole de gândire politică, secolul XIX și secolul XX. Important de subliniat este faptul că, pe lângă autori de cea mai mare reprezentativitate în domeniu (Nietzsche, Tönnies, Weber, Sorel, Spengler, Robert Michels, K. Manheim, Ortega y Gasset, Carl Schmitt, B. Croce — suntem de parte de a-i fi numit pe toți!), apar și foarte mulți autori români. Nu este vorba aici despre un reflex autohtonist oarecare, de genul „hai să fim și noi printre cei mari“, ci este vorba despre o cumpănată și binevenită aşezare a marilor spirite ale culturii teoretice române în galeria gânditorilor politici ai umanității. Un Constantin Rădulescu-Motru, un Dobrogeanu-Gherea, un Titu Maiorescu, un Traian Brăileanu, un Mihail Manoilescu, un Cioran sau un Nae Ionescu (nici aceștia nu sunt toți!) merită oricând să apară într-o astfel de enciclopedie, prin definiție universalistă. Această aşezare „cot la cot“ cu marile spirite ale gândirii politice europene nu poate decât să prilejuiască, pe lângă o mândrie normală, și un proces firesc de evaluare mai obiectivă a calității gândirii politice românești.

Pentru a avea și o perspectivă „din interior“ asupra acestei importante lucrări, vom cita din cuvântul coordonatorului lucrării un pasaj care se referă la ideea de modernitate târzie. În felul acesta, vom ști care este, într-un fel, miza acestui volum:

„Acest volum, care se publică în cadrul proiectului intitulat *Enciclopedia operelor fundamentare ale filosofiei politice*, continuă expunerea, într-o manieră enciclopedică, a celor mai importante scrieri de filosofie politică, de data aceasta apartinând *modernității târzii*. Noțiunea de *modernitate târzie*, poate mai puțin familiară cititorului, a fost folosită în literatura de specialitate în moduri foarte diverse și ea poate, de la un autor la altul, să facă referire la perioade de timp diferite sau la aspecte diferite ale culturii occidentale recente (...). În general, însă, diversele aspecte ale modernității sunt abordate în literatura recentă mai cu seamă dintr-o perspectivă sociologică sau sociologizantă. Această perspectivă ocultează semnificațiile profund politice ale ideii de modernitate. De aceea, avem nevoie de un concept politic al modernității și, cu deosebire, al modernității târzii“, spune coordonatorul lucrării, Ion Goian. Perfect de acord cu aceste fraze, iar cartea de față, credem noi, surprinde, măcar parțial, chiar trăsăturile de „caracter“ ale acestei modernități târzii, în cadrul căreia, după autorul de care vorbim, piatra de hotar pare a fi Nietzsche: „Momentul Nietzsche este, de aceea, un moment esențial în istoria ideilor politice, în măsura în care conceptul de modernitate pe care îl propune este unul *politic* și nu unul istoric sau sociologic (...). Probabil că actul de naștere a ceea ce numim astăzi *modernitatea târzie* trebuie căutat în discuția diverselor interpretări ale istoriei (monumentală, anticărească sau critică) din cea de-a doua *Considerație inactuală* a lui Nietzsche, cea intitulată *Despre foloasele și daunele istoriei pentru viață*.“

Pentru că trebuie să încheiem, vom spune că lucrarea de față ni se pare o reușită, la modul cel mai sincer. Reperele teoretice pe care le propune sunt absolut necesare unui om care vrea să pretindă o oarecare competență în materie de gândire politică. În rest, „despre foloasele și daunele gândirii politice pentru viață“ (pentru a-l parafraza pe Nietzsche), acesta este un capitol aparte, care ar merita o discuție amănunțită.